17.11.2020

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 202/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

VR-Yhtymän kommentit hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä ”VR”) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

1. Julkisen liikenteen tuki vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa (173 a §)

Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu seuraavaa:
Lausuntopalautteessa julkisen liikenteen tukea vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa koskevaa ehdotusta kannatettiin yleisesti. Pykälän katsottiin takaavan viranomaisten asemaa tilanteissa, joissa markkinaehtoinen liikenne on vähentynyt nopeasti sekä parantavan niin liikennöitsijöiden kuin viranomaisten kykyä vastata kriisitilanteissa liikenteen muutoksiin.

Ehdotetun pykälän taustalla oleva palvelusopimusasetuksen 5 artiklan 5 kohta mahdollistaa käytännössä jo nyt, että toimivaltaiset viranomaiset voivat toteuttaa kiireellisiä toimia, kun palvelu keskeytyy tai on välittömässä vaarassa keskeytyä. Siten ehdotetun pykälän luonne olisi ollut siten lähinnä informatiivinen. Näin ollen 173 a § päädyttiin jättämään hallituksen esityksestä pois.

VR:n näkemyksen mukaan lainvalmistelussa esitetty 173 a § olisi ollut hyödyllistä säilyttää ja olisimme kaivanneet laajemmin perusteluja sen suhteen, miksi pykälä on jätetty pois hallituksen esityksestä. Nähdäksemme palvelusopimusasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa sääntelyn henki ja aiemmin esitetty liikennepalvelulain 173 a § eroavat toisistaan. Ehdotettu liikennepalvelulain 173 a § on palvelusopimusasetusta selvemmin perustunut tarpeeseen joustavasti turvata liikenteen palvelutaso yhteiskunnallisessa kriisissä. Vaikka asetus on sinänsä suoraan sovellettavaa oikeutta, ei ole estettä konkretisoida asetusta kansallisella lainsäädännöllä.

Poistetussa pykälässä 173 a ehdotettiin valtionrahoituksen käyttöä *vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa ja jonka perusteella toimivaltainen viranomainen voisi turvata julkista henkilöliikennettä*. Mielestämme muutoksella olisi selkeytetty toimintaa vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa, kuten pykälän perusteluissa todettiin. Palveluntarjoajalle olisi voitu maksaa korvauksia, tukea tai avustusta siten kuin unionilainsäädännössä säädetään häiriötilanteessa, joka vaikuttaa lyhyellä aikavälillä merkittävästi joukkoliikenteen kysyntää ja tarjontaa alentavasti.

Palvelusopimusasetuksessa ei sen sijaan viitata rahoitukseen, vaan sopimuksen tekemiseen. Nähdäksemme asetus on luonteeltaan jäykempi kuin ehdotettu ja sittemmin poistettu liikennepalvelulain 173 a §.

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi
Y-tunnus 1003521-5

VR pitää tärkeänä, että vakavien häiriötilanteiden aikana valtion rahoituksella voidaan joustavasti toteuttaa kannattamattoman junaliikenteen ostot palvelutason säilyttämiseksi, tarvittaessa myös takautuvasti. Junaliikenteen tappioiden tarkka ennustaminen epävarmassa tilanteessa on haasteellista. Näin ollen julkinen rahoitus tulisi olla mahdollista suorittaa jälkikäteen toteutuman perusteella.

VR on lausunut liikenne- ja viestintävaliokunnalle sekä liikennejaostolle hallituksen esityksestä valtion ensi vuoden talousarvioksi ja esittänyt valtion ostoliikennerahan lisäämistä 11 M€:lla vuodelle 2021. Osto- ja velvoiteliikenteessä kertyneet, koronaepidemiasta johtuvat tappiot ovat niin suuret, että 11 M€ ostorahalisäys vuodelle 2021 tarvitaan 7. lisätalousarviossa vuodelle 2020 jo esitetyn 11 M€ lisäksi.

Nykyistä junaliikenteen palvelutasoa ei pystytä säilyttämään, ellei valtio osta liikennettä kaikilla kannattamattomilla reiteillä. Koronakriisin takia junaliikenteen matkamäärät ovat merkittävässä laskussa ja osa markkinaehtoisestakin liikenteestä on muuttunut kannattamattomaksi. Lisäksi terveysturvallisuuteen liittyvät toimenpiteet (mm. ylipitkät junat, maskit jne.) kasvattavat liikennöinnin kustannuksia. On huomioitava, että koronakriisi tulee vaikuttamaan matkamäärien kehitykseen negatiivisesti vielä usean vuoden ajan.

Mikäli palvelutarjontaa kannattamattomilla reiteillä joudutaan vuoden 2021 alussa supistamaan, tullee olemaan haastavaa saada raideliikenteen kulkumuoto-osuutta palautettua asiakkaiden siirryttyä muihin kulkuneuvoihin, kuten henkilöautoliikenteeseen. Tällä on vaikutusta pitkällä aikavälillä myös kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen.

2. Aikataulu- ja reittitiedoista ilmoittaminen covid-19-epidemian aikana (179 a §)

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi 179 a §, jossa säädettäisiin henkilöliikenteen kuljetuspalveluita tarjoavien ilmoitusajasta covid-19-epidemian aikana. Ehdotuksen mukaan henkilöliikenteen kuljetuspalveluita tarjoavien olisi tehtävä ilmoitus säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, lopettamisesta ja olennaisista muutoksista Traffic Management Finland Oy:lle viimeistään viisi päivää ennen suunnitelman toteuttamista.

Kannatamme 179 §:ssä esitettyä muutosta, jolla vakavissa häiriötilanteissa ilmoitusaika aikataulu- ja reittitiedoista lyhenee viiteen päivään. Kyseisellä muutoksella parannetaan matkustajaliikennesektorin toimintaedellytyksiä koronaepidemian aikana.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
Johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5